

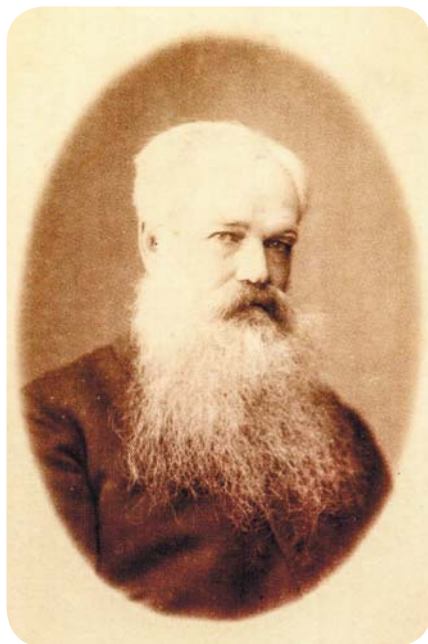
Кніжны свет

22 жніўня 2014 г.

Унікальны праект

Сямейны альбом для Віцебска

Выданне, пра якое сёння ідзе гаворка, прадстаўляе аднаго з пачынальнікаў мастацтва фатаграфіі, заснавальніка ўласнага фотаатэлье ў Віцебску і вынаходніка «імгненнага затвора», які выкарыстоўвалі стваральнікі фотатэхнікі цягам ста гадоў. Серыя «Кніжная лаўка Дома Шагала» не так даўно папоўнілася новым даследаваннем. Гэта праца дырэктара Музея Марка Шагала ў Віцебску Людмілы Хмяльніцкай «Сігізмунд Юркоўскі — фатограф з Віцебска». Яна выйшла ў сталічным выдавецтве «Чатыры чвэрці».

Сігізмунд Юркоўскі. Каля 1895 г.
Фота з калекцыі М. Праўдалюбавай.

Да з'яўлення гэтай кнігі пра Сігізмунда Юркоўскага было вядома не так шмат. Людміла Хмяльніцкая піша, што ў савецкія часы яго імя было зусім забытае, толькі ў 1950-я пра вынаходніцтва віцебскага майстра сталі пісаць у сваіх работах А. Сыроў і С. Марозаў. У канцы 1960-х некалькі артыкулаў напісаў журналіст і краязнаўца А. Падліпскі (дарэчы, адзін з іх быў апублікаваны ў ліпені 1968 года на старонках газеты «Літаратура і мастацтва»). А ў 1989 годзе ў часопісе «Нёман» выйшла вялікі артыкул Аляксандра Дзітлова, прысвечаны піянерам айчынай фатаграфіі. У іх ліку даследчык згадвае і Сігізмунда Юркоўскага.

Для таго каб падрабязна прасачыць няпростую лінію жыцця Сігізмунда Юркоўскага, аўтарцы давялося напрацаваць у архівах і бібліятэках Мінска і Санкт-Пецярбурга, наладзіць сувязь з установамі Польшчы і Швейцарыі. Дапамогі і выпадак. У 2010 годзе на адным з інтэрнэт-сайтаў з'явілася падборка фотаздымкаў віцебскага майстра з сямейнага архіва Марыны Праўдалюбавай. Аказалася, што Сігізмунд Юркоўскі быў мужам сястры яе прабабулі. Удалась знайсці на той час не шмат ведала пра свайго знакамітага продка, таму ахвотна адгукнулася на просьбу беларускай даследчыцы даслаць матэрыялы і прадставіла не толькі копіі фотаздымкаў, але і дакументы, якія беражліва захоўваюцца ў сямейным архіве.

Цяпер з даследавання Людмілы Хмяльніцкай нам вядома, што Сігізмунд Юркоўскі нарадзіўся ў 1833 годзе ў шляхецкай сям'і. Месца нараджэння невядомае, а першы горад, з якім звязана імя будучага майстра фатаграфіі, — Магілёў. Менавіта тут 11-гадовы Сігізмунд пачаў навучанне адразу ў другім класе мужчынскай гімназіі. Яшчэ ў дзяцінстве ён пачаў цікавіцца фатаграфіяй, якая ў той час толькі пачынала развівацца. Правучыўшыся ў Магілёве шэсць гадоў, Юркоўскі паступае ў Гімназію вышэйшых навук — ліцэй князя Безбародкі

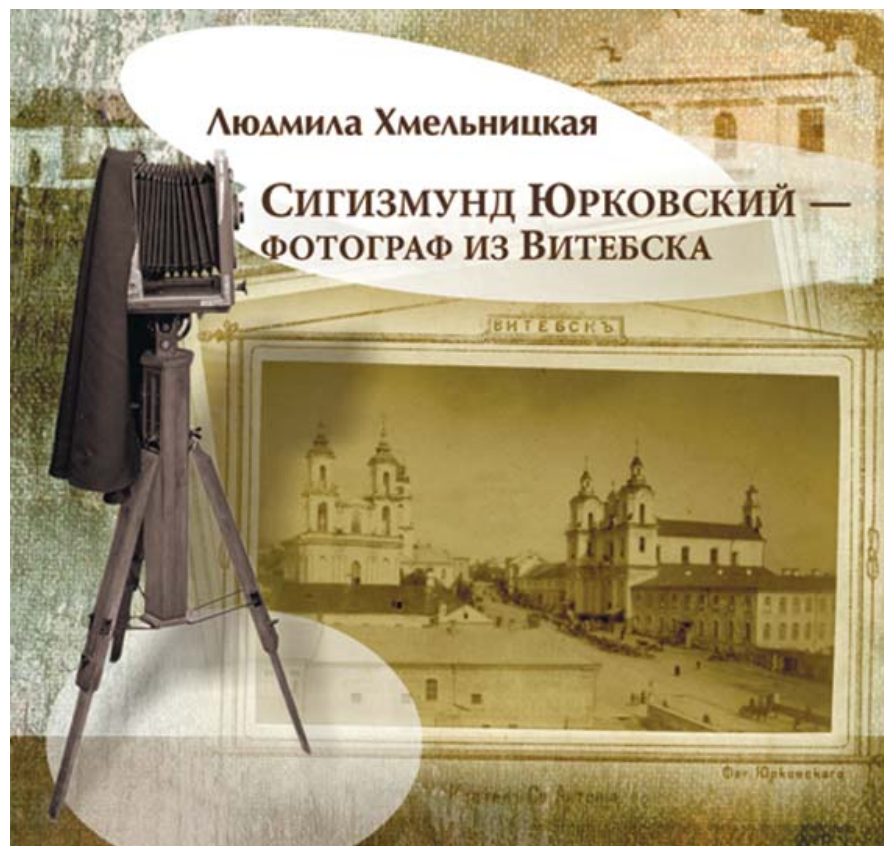
ў Нежыне, што на Чарнігаўшчыне. Скончыўшы гэтую ўстанову, ён становіцца студэнтам Санкт-Пецярбургскай медыка-хірургічнай акадэміі, аднак з-за хваробы не можа працягнуць навучанне і паступае на службу канцылярскім чыноўнікам, а потым пісцом у Магілёў. Праз некалькі гадоў, ужо маючы сям'ю, Юркоўскі падае прашэнне аб звальненні па прычыне хваробы. А паколькі на той час ні ў яго, ні ў жонкі не было родавага маёнтка, то былы чыноўнік з выпускным атэстам губернскага акцызнага ўпраўлення атрымлівае права пражываць «ва ўсёй Расійскай імперыі».

Ён выбраў Віцебск. Людміла Хмяльніцкая лічыць, што ўжо на той час Сігізмунд Юркоўскі меў і вопыт

вырабу фотаздымкаў, і ўласнае абсталяванне, бо ўжо ў верасні 1966 года ён падае прашэнне аб дазvole адкрыць фатаграфічную ўстанову. І вось тут пачынаецца гісторыя справы ўсяго яго жыцця. У той час у Віцебску мець сваё фотаатэлье лічылася ганаровай і прыбыткавай справай. Але не кожны майстар вытрымліваў канкурэнцыю і мог пераадоляваць усе цяжкасці і паспяхова весці бізнес. Таму фотамайстэрні праз некалькі гадоў пасля адкрыцця пераставалі прыносіць прыбытак і закрываліся. Але атэлье Сігізмунда Юркоўскага праіснавала амаль 35 гадоў і закрылася толькі пасля смерці майстра ў 1901 годзе. Магчыма, уся справа ў вынаходніцтва — тым самым «імгненным затворы», што дазваляў фіксаваць аб'екты ў руху, здымаць пейзажы і гарадскія вуліцы і будынкі. Многія з фотаздымкаў Юркоўскага сталі візітоўкай Віцебска: ракурсы, абраныя майстрам для фотаздымкаў, паўтараліся іншымі прыхільнікамі фатаграфіі, а здымкі ператвараліся ў паштоўкі.

Некаторыя работы фотамастака — партрэты і гарадскія пейзажы — можна пабачыць у ілюстраваным дадатку да кнігі. Арыгіналы здымкаў захоўваюцца ў музеях Беларусі, Расіі, Украіны, многіх прыватных калекцыях і архівах. Гэтая кніга — фактычна першае грунтоўнае даследаванне, прысвечанае Сігізмунду Юркоўскаму. Таму Людміла Хмяльніцкая спадзяецца, што пасля яе выхаду знойдуцца прамыя нашчадкі майстра (вядома, што ў фатографа было пяцёра дзяцей), а таксама асобы, якія пазнаюць на старых здымках сваіх продкаў. Пагартайце кнігу, магчыма і вы пабачыце знаёмы твар прадзядулі ці прабабулі, якія жылі ў Віцебску ў канцы XIX ст.

Марына ВЕСЯЛУХА

Сустрэнем восень смехам

У жнівеньскім нумары «Вожыка» мы весела развітаемся з летам і — «Ідзем у школу!». Вучні вяртаюцца з канікулаў, садзяцца за ўрок і заўважаюць, што «Нішто так не аб'ядноўвае настаўнікаў і вучняў, як званок на перапынак» (К. Карнялюк). Школьнай тэме прысвечана і вокладка часопіса, некаторыя нядбайныя бацькі могуць пазнаць сябе.

Арыгінальная антыалкагольная казка «Жылі-пілі...» А. Карасёвай напісана на матывах асартыменту вінна-гарэлачнага аддзела аднаго з айчынных магазінаў. Галоўныя дзеючыя асобы — камбат Пятровіч са сваяком Васілём Белым, да якога з-за мяжы прыехалі пагасціць родзічы. Чым скончылася застолле і ці будзе мець казка працяг, даведаюцца чытачы.

У фельетоне Н. Кульгавай «Мышыная валтузня» дзве мышкі-сяброўкі Мі-мі і Пі-пі сустрэліся на жытнёвым полі, каб пагаварыць пра сямейныя справы, ліхіх катой і, вядома, разлікі на ўраджай. А таксама — пра кантралёраў, якія наведаль сельскія гаспадаркі Гродзеншчыны і выявілі там нямаючае недахопаў у падрыхтоўцы да жніва.

Таксама вас чакае знаёмства з дзяржынскімі гумарыстамі літаратурна-паэтычнага клуба «Выток». Л. Круглік, У. Шымановіч, Н. Лебядзеўская, Я. Доўнар, Р. Рэўтовіч і А. Анісовіч раскажуць пра гусака-плеткара, фанабэрыстага жука з Амерыкі, сітуацыю з аперацыяй, санеты для дзеда ды небяспечную зайздрасць.

Адметны і «Вернісаж» маладога мастака з г. Рэчыцы А. Шчогалева. Ён стварае шмат шаржаў і гумарыстычных малюнкаў, прычым заўсёды сімпатызуе сваім персанажам, вымалёўваючы іх да драбніц.

Вершаваныя мініяцюры прымушаюць усміхнуцца і — задумацца: «— Настаўнік твай ішоў. Чамаў «Дзень добры» не сказаў яму? — Спытаўся бацька у Міколы./ — Дык я ж ужо закончыў школу!» (М. Глеб). Як і афарызмы М. Пазнякова: «Паверце: верыць нікому нельга», «Жыць дрэнна мы навучыліся добра», «Навошта ставіць калектыў на калені, калі можна сесці яму на шыю?».

З міні-фельетонаў у рубрыках «Іголкатэрапія» і «Навіны з МУС: матай на вус...» чытачы даведаюцца пра граблі з самагонам і правільную эканомію, чым пагражаюць незаконныя таленты і «дзіцячыя» мары, а таксама ўзгадаюць булгакаўскага Воланда.

У «Кнігарні «Вожыка» прэзентуюцца кніжныя навінкі — гумарыстычныя зборнікі У. Шулякоўскага «Зуб мудрасці» і Б. Кавалерчыка «Аўцюкоўцы жартуюць».

Мастакі-карыкатурысты П. Козіч, А. Гуцол, А. Карповіч, А. Каршакевіч ды іншыя тым часам не спяць у шапку і дэманструюць, як выглядае сапраўдны саветы апэратар, чым заканчваецца фокусы з атрыманням крэдыту па падрыхтоўцы дакументаў, якім чынам афармляюцца гандлёвыя паліцы для халасцякоў і нават... Але гэта лепш убачыць.

З гісторыі Л. Баброўскай можна даведацца, «Навошта Жабе парасон?»; таксама можна ўволю наспявацца «Прыпевак з перцам для душы і сэрца» Л. Юшынай і прачытаць шмат іншых цікавых і вясёлых твораў.

З «Вожыкам» і ўвосень сумаваць не выпадае!

Юрый ВЯРЫЦКІ